

РОЛЬ ПРИВАТНИХ ОСІБ У СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Ігор Ярославович ХИТРА,

*кандидат юридичних наук,
судовий експерт Львівського
НДЕКЦ МВС України*

Традиційно адміністративне право як галузь, наука права та навчальна дисципліна, займає вагоме місце серед інших галузей права та містить загальні положення діяльності вказаних суб'єктів. Це природно, оскільки потрібно чітко усвідомлювати регулюючий вплив норм адміністративного права, при реалізації яких виникають правові відносини у сфері діяльності приватних осіб. Практично будь який нормативно-правовий акт, присвячений адміністративно-правовій характеристиці суб'єктів адміністративного права, містить спеціальний розділ (главу, параграф), в якому розкривається особливості їх правового статусу, функцій та методів діяльності.

Водночас необхідно вказати, що значною мірою ускладнює процес розуміння зазначеної тематики різний обсяг компетенції (прояви адміністративно-правових статусів) суб'єктів адміністративного права. Це суттєво впливає на пошук оптимальних та об'єктивних критеріїв для класифікації та відтворення вказаної проблематики в цілому.

Доцільно визначити лише основні аспекти, які свідчать про наявність певних колізій щодо методологічного супроводження сутності суб'єктів адміністративного права в сучасній адміністративно-правовій навчальній літературі, серед яких:

1. Досить часто відсутні відомості щодо загальної характеристики суб'єктів адміністративного права.

2. Різні підходи до вибору критеріїв класифікації суб'єктів адміністративного права.

3. Основна маса відомостей стосовно вказаної теми торкається аналізу норм адміністративного права, які закріплюють правовий статус суб'єктів.

Керуючись зазначеним вище, актуальним постає питання відображення загальної характеристики та пошуку об'єктивних критеріїв класифікації суб'єктів адміністративного права.

Суб'єкти адміністративного права – це учасники суспільних відносин, які мають суб'єктивні права та виконують юридичні обов'язки, встановлені адміністративно-правовими нормами [1, с. 114]. Слід нагадати про обставину, що вже відзначалася в характеристиці механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин: суб'єкт адміністративного права є загальною категорією, яка характеризує осіб, що відповідають умовам гіпотези норми адміністративного права, тоді як суб'єкт адміністративно-правових відносин завжди конкретно визначений, він вже фактично вступив у певні адміністративно-правові відносини.

Щодо поняття приватної особи – це особа, що діє від себе особисто, не-офіційно. Вагомим правом приватної особи є правоможності володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю – приватною – як формою привласнення, коли засоби виробництва й продукти праці належать окремим особам [2].

Саме зміст поняття «приватна особа» в адміністративно-правовому значенні містить такий вичерпний перелік ключових словосполучень:

- 1) приватна особа як суб'єкт адміністративно-правових відносин;
- 2) приватна особа як об'єкт публічного управління;
- 3) приватна особа як суб'єкт адміністративно-деліктних відносин.

Становище приватної особи як суб'єкта адміністративно-правових відносин становить підґрунтя в цій сфері, коли приватна особа є рівним учасником таких відносин: кожному суб'єктивному публічному праву приватної особи співставляється юридичний обов'язок суб'єкта публічної адміністрації й навпаки.

У науці адміністративного права зустрічається безліч приватних суб'єктів, наділених певним статусом, різноманітними повноваженнями, правовими характеристиками та структурною складовою.

З погляду теорії публічного управління, приватна особа є об'єктом публічного управління, маючи на собі як позитивний, так і негативний управлінський вплив суб'єкта публічної адміністрації. У такому разі приватна особа зобов'язана виконувати законні вимоги суб'єкта публічної адміністрації. Приклад: приватна особа зобов'язана на зауваження суб'єкта публічної адміністрації припинити куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом. Приватна особа в адміністративно-деліктних відносинах має потенційну здатність бути їх суб'єктом. Лише в разі конкретного порушення забороняючих норм адміністративного права приватна особа стає суб'єктом адміністративного проступку [3].

Характерними особливостями, якими наділені приватні особи серед суб'єктів адміністративного права є:

- це особи, що діють від себе особисто, не є посадовою чи службовою особою або/та не виконує делегованих виконавчих функцій;
- з погляду спрямованості управлінського впливу публічної адміністрації, їм належать провідна роль, адже публічна адміністрація має обов'язок щодо як найповнішого задоволення прав, свободи та законних інтересів невіддільних фізичних і юридичних осіб.

З-поміж суб'єктів, відносини яких регулюються нормами адміністративного права до приватних осіб належать:

- фізичні особи приватної форми власності (громадяни України, іноземці, особи без громадянства);
- юридичні особи приватної форми власності (підприємства, установи, господарські товариства);
- органи самоорганізації населення;
- релігійні організації;
- громадські об'єднання;
- професійні спілки;
- політичні партії.

Отже, приватна особа в системі суб'єктів адміністративного права – це фізична або юридична особа, яка наділена певним правовим статусом щодо здійснення дій, спрямованих на правах приватної власності від себе особисто на захист законних інтересів майнового чи немайнового змісту, поєднуючи їх з державними, вирішує конфлікти на основі компромісу та не має будь-яких державно-владних повноважень.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / [за заг. ред. О. М. Пасенюка]. К. : Істина, 2007. 608 с.
2. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / за заг. ред. В. Дубічинського. Чернівці: Школа, 2009. 716 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.